

"Het wordt ook niet beter als je wegloopt"

Interview met Hans Hoffmann

Achtergrond - 1 december 2004

Als u terugdenkt aan de DDR, waar denkt u dan aan, wat is het beeld daarbij?

Het is voor mij de tijd waarin ik naar school ging, studeerde en heb gewerkt. Het was een periode van sociale zekerheid maar ook een tijd waarin met twee monden werd gesproken.

Hoe heeft u, achteraf gezien, uw leven in de DDR ervaren?

Vriendschappen speelden voor mij een grote rol, net zoals bescheidenheid en het vermogen voldoening te halen uit de kleine dingen van het dagelijks leven.

Hoe heeft u de weken vóór de val van de Muur beleefd? Zag u bijvoorbeeld de val aankomen?

Ik heb de val van de Muur niet zien aankomen. Wel stapelden de aanwijzingen zich op dat de economie in een crisis verkeerde. Ook werkten de gebeurtenissen in Beijing dreigend. (Waar op 4 juni 1989 op Het plein van de hemelse vrede een studentenopstand met grof geweld door de regering werd neergeslagen, *red.*)

Waar was u toen de Muur viel? Wat heeft u gedaan toen u het had gehoord?

Mijn vrouw en ik hebben de val van de Muur thuis via de televisie meebeleefd. Het was ongelooflijk, niet te bevatten gewoon. Maar op dat moment waren we ook bang dat we een tweede Beijing zouden krijgen.

Kunt u uw eerste ervaring met het Westen na de val van de Muur beschrijven?

Twee of drie weken na de val van de Muur hebben wij met onze kinderen 's avonds een bustour door West-Berlijn gemaakt. Het was fantastisch om al die lichten en zoveel mensen te zien maar we waren blij die avond weer naar huis te kunnen.

Al snel was er sprake van het idee om Oost en West weer te verenigen. Was u hier voorstander van of zag u meer in een zelfstandig Oost-Duitsland?

In het begin geloofde ik nog wel in een derde weg (een doorstart van Oost-

Duitsland, red.), maar al snel wist ik dat het zowel politiek als economisch niet haalbaar was en het dus bij een mooie fantasie bleef.

Toen eenmaal duidelijk was dat vereniging plaats ging vinden geloofde u toen in de *blühende Landschaften* die Kohl beloofde? Is deze belofte naar uw idee ook waargemaakt?

In deze uitspraak van Kohl heb ik nooit geloofd. Ik had meer vertrouwen in de waarschuwingen van Oscar Lafontaine, die een minder rooskleurig beeld van de situatie schetste. Maar er was geen alternatief.

Is uw leefsituatie voor uw gevoel beter of juist minder geworden na de val van de Muur?

Afgezien van het feit dat ik graag nog zou hebben doorgewerkt, is onze leefsituatie beter dan ooit. Het is er overigens niet veiliger op geworden.

Wat heeft u terugkijkend op de afgelopen vijftien jaar, dus na de val van de Muur, als het meest positieve ervaren? En aansluitend hierop, wat als het meest negatieve?

Positief vind ik dat we nu in een democratie leven en dat dit ook in de toekomst zo zal zijn. Negatief is dat zoveel waarden worden gerelateerd aan geld. Ook is de politieke dreiging van rechts een probleem.

Oost-Duitsers noemen West-Duitsers vaak *Besserwessis*. Andersom worden de Oost-Duitsers *Jammerossis* genoemd. Kunt u zich vinden in deze termen? Volstrekt niet. Deze opmerkingen zijn oppervlakkig en generaliserend. Ze getuigen van weinig tolerantie en verstand van zaken. Ik denk niet dat het goed is elkaar op die manier met het verleden te blijven confronteren, omdat het deel van ons leven was en is.

Wat zegt de term *Ostalgie* u? Hoe staat u hier tegenover?

Dit sluit aan bij de vorige vraag. Niemand zou van ons mogen verlangen dat wij ons verleden moeten vergeten. Wel is het goed het verleden met een kritische blik te bekijken. Maar dit geldt dan zowel voor Oost- als voor West-Duitsers.

Uit [de verkiezingsuitslagen van Brandenburg en Saksen](#) is gebleken dat de PDS enorm is gegroeid. Denkt u dat dit te maken heeft met een gevoel van terug willen naar de DDR?

Ik denk dat het succes van de PDS eerder te maken heeft met het grote aantal proteststemmen dat zij hebben gekregen dan met een band met de DDR.

Wat is, hierop aansluitend, uw mening over de grote winst die rechts-radicalen partijen hebben geboekt bij de afgelopen deelstaatverkiezingen?

Het stemt me erg tot nadenken. Ik denk dat dit te maken heeft met een - overigens niet te verantwoorden - protest, in combinatie met onwetendheid en het streven van de *Ewig Gestrigen* (diegenen die zijn blijven hangen in of terugverlangen naar het verleden, *red.*). Hierbij wil ik overigens de PDS absoluut niet gelijkstellen aan de rechtsradicalen.

[De uitspraken van Bondspresident Köhler](#) over het verschil tussen Oost en West hebben veel stof doen opwaaien. Hoe ervaart u de regionale verschillen die hij benoemt?

Waarschijnlijk heeft de president wel gelijk met zijn uitspraak. Ik vind echter dat politici niet altijd alles mogen zeggen op het moment dat ze willen. Voor elke uitspraak is een tijd. Ik denk bovendien dat het niet noodzakelijk was, Oost-Duitsland slechts als een afzetgebied te beschouwen.

Wat is uw mening over het feit dat één op de vier West-Duitsers en één op de acht Oost-Duitsers de Muur het liefst weer terug zouden willen
Deze mening maakt wel erg duidelijk dat tegenwoordig politieke en economische moeilijkheden bestaan. Hoewel het me verdriet doet, moet het ook weer niet gedramatiseerd worden. Iedereen die zo denkt, koestert niets dan politieke illusies en wensdromen.

Hoe ziet u de toekomst van Oost-Duitsland ?

De weg die wij zijn ingeslagen is onomkeerbaar, maar we hebben geduld nodig. Democratie had in Oost-Duitsland niet zo'n lange traditie, eigenlijk alleen tussen 1919 en 1933. Want de verwachtingen waren in 1945 weliswaar hooggespannen maar ook toen kregen we geen democratie. Die is pas vanaf 1990 gekomen en ik denk dat democratie tijd nodig heeft. En dat bereik je gewoon niet met deadlines.

Hoe ziet u uw eigen toekomst in Oost-Duitsland?

Ik hoop in dit deel van Duitsland te kunnen blijven wonen en accepteer de omstandigheden, die ik met alle mensen die hier leven deel. Het wordt ook niet beter als je opgeeft en wegloopt, hoewel de situatie voor jongeren wat dat betreft wel anders ligt. Daarnaast vind ik dat de termen 'Oost' en 'West' in de toekomst alleen nog maar als historische begrippen moeten worden beschouwd en dat iedereen daar in Duitsland gaat wonen, waar hij zich thuis voelt.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3894/het-wordt-ook-niet-beter-als-je-wegloopt>